

Päihdelääketiede

3.5.2024

1. Rahapeliongelman tunnistaminen ja hoito (6p)
2. Toimit avohoidon päihdelääkärinä. 32-vuotiaalla potilaalla on todettu opioidiriippuvuus, josta hän ei ole kyennyt vieroittautumaan ja suunnittelet opioidiriippuvuuden korvaushoidon aloitusta. Mitä huomioit ensimmäistä hoitosuunnitelmaa tehdessäsi? (6p)
3. Toimit konsultoivana päihdelääkärinä keskussairaalassa. Infektiotautien osaston erikoistuva lääkäri konsultoi sinua koskien hoidossa olevaa 28-vuotiasta aiemmin perustervettä potilasta, jolla ei ole aiempaa terveyden- tai päihdehoidon kontaktia. Potilaalla on tuore opioidien suonensisäiseen käyttöön liittyvä *S. aureus* sepsis ja endokardiitti, jonka komplikaationa on keuhkopussin märkäkertymä ja johtumishäiriöitä. Hän kuumeilee ja CRP viimeisimmin mitattuna edelleen >200. Potilas tarvitsee suonensisäistä antibioottihoitoa ja siirtoa tehovalvontatasoiseen hoitoon on harkittu. Potilas haluaa kuitenkin kotiutua. Kollega pohtii mahdollisuutta hoitaa potilasta tahdosta riippumattomasti, mutta toteaa kuitenkin arvioineensa, ettei potilas ole psykoottinen.
 - a. Mitä kerrot kollegalle mahdollisuudesta hoitaa tahdosta riippumatta päihderiippuvuuden nojalla? (2p)
 - b. Kollega kysyy potilaan uhkaavasta käytöksestä ja pohtii, eikö väkivaltaisuuden perusteella voi hoitaa tahdosta riippumatta? (1p)
 - c. Mitä kerrot mahdollisuuksista rajoittaa potilasta päihdehuoltolain nojalla, jos väkivallan uhkaa tai päihteiden käyttöepäilyä on osastohoidossa? (1p)
 - d. Mitä muuta kehottaisit kollegaa huomioimaan hoidon suunnittelussa? (2p)
4. Ikääntyneiden päihdeongelmat
 - a. Ikääntyneiden päihdeongelmien tunnistamisen tärkeimmät menetelmät vastaanoton aikana. (3p)
 - b. Miksi päihteet vaikuttavat ikääntyneeseen haitallisemmin kuin työikäiseen? (3p)
5. Stimulanttiylännöstös - oireet ja akuuttihoito (6p)
6. Alkoholit ja ajoterveys
 - a. Onko mahdollista säilyttää ajokortti, jos arvioitava ei sitoudu alkoholiriippuvuuden hoitoon ja seurantaan. Keskeiset huomiot. (3p)
 - b. Jos potilas sitoutuu alkoholiriippuvuuden hoitoon ja seurantaan, niin miten toteutat seurannan? (3p)

5.5.2023

- 1) Tupakkariippuvuuden lääkehoito
Esittele vastauksessasi lääkkeet, joita käytetään tupakoinnin lopettamisen tukena ja kerro miten yksilöllinen hoito suunnitellaan.
- 2) Riippuvuusongelmaisen potilaan itsetuhoisuuden arviointi, mitkä tekijät lisäävät ajankohtaista itsetuhoisuutta ja miten itsemurhariski tulisi hoidossa huomioida.
- 3) Hyvinvointialueellasi on alkanut päihteiden puheeksi oton kehittämishanke. Sinut on päihdelääkärinä kutsuttu pitämään terveyskeskuslääkäreille koulutus MINI-INTERVENTIOSTA. Kerro miten mini-interventio toteutetaan ja mitä opetat sen vaikuttavuudesta ja soveltamisesta terveyskeskuslääkärin työssä.
- 4) MDMA päihdekäytössä
- 5) Raskausaikaisen alkoholinkäytön aiheuttamat sikiövauriot ja niiden ehkäisy.
 - a) Kuvaile vaikutukset sikiöön
 - b) Mitä tarkoitetaan primaaripreventiolla, sekundaaripreventiolla ja tertiaaripreventiolla tässä asiayhteydessä? Anna esimerkki kustakin.
- 6) Vastaanotollesi saapuu poliisin ohjaamana 48 v jakeluauton kuljettaja. Hän oli syyllistynyt ratti-juopumukseen marraskuussa 2021 sekä uudelleen maaliskuussa 2023. Ensimmäisellä kerralla poliisin tarkkuusalkometri osoitti hengitysilmän alkoholipitoisuudeksi 0,6 mg/l, toisella ker-

ralla 0,26 mg /l minkä lisäksi verinäytteestä voitiin osoittaa oksatsepaamia. Poliisi pyytää päihdealan lausuntoa.

- a) Suunnittele ajoterveyden arviointiprosessi ja perustele linjauksesi.
- b) Pohdi mitä asioita huomioit lausuntoa tehdessä.

6.5.2022

1. Äidin raskauden aikaisen huumeiden käytön vaikutus kehittyvään sikiöön
2. Huumeiden käyttöön liittyvät psykoosit
3. Alkoholimaksasairauden tunnistaminen
4. AA- ja NA-ryhmien keskeiset toimintaperiaatteet ja 12 askelta
5. Huumekuolemien ehkäisy Suomessa
6. Työskentelet päihdelääkärinä suuren kaupungin korvaushoitoyksikössä, jossa käytössäsi on laajasti eri hoito- ja kuntoutusmuotoja, joihin kaikki potilaat ovat yhtä lailla oikeutettuja. Vastaanotollesi tulee 32-vuotias buprenorfiinikorvaushoidossa oleva nainen. Hän on ollut korvaushoidossa 3 vuoden ajan. Hoidon aloituksen yhteydessä hänellä on todettu opioidi- ja amfetamiiniriippuvuudet. Hän asuu yksin, eikä hänellä ole lapsia. Hän on aiemmin joutunut toistuvasti parisuhdeväkivallan uhriksi. Lääkityksenä potilaalla on käytössä ainoastaan Suboxone-filmi 18 mg 1x1 ja lääkkeenhaut on toteutettu valvotusti päivittäin. Hänellä ei ole käytössä hormonaalista ehkäisyä. Olet tavannut potilaan viimeksi seurantakäynnillä 6 kk sitten. Tällöin potilaan vointi oli vakaa, hän kävi kuntouttavassa työtoiminnassa, mutta käytti suonensisäisesti vahvoja opioideja tai amfetamiinia 1–2 kertaa kuukaudessa. Nyt potilaan tilanne on seurannassa heikentynyt jo usean kuukauden ajan. Hänellä on ollut viikoittain useita poissaoloja korvaushoidosta, eivätkä keskustelukäynnit sairaanhoitajan vastaanotolla ole toteutuneet säännöllisesti. Korvaushoitokäyntien yhteydessä potilaan mielialat ovat vaihdelleet runsaasti päivästä toiseen. Nyt vastaanotolla potilas kertoo aloittaneensa 4 kk sitten parisuhteen aktiivisesti päihteitä käyttävän miehen kanssa. Mies ollut asunnoton ja majoittunut potilaan luona. Parisuhteen alkamisen jälkeen potilaan suonensisäisten vahvojen opioidien ja amfetamiinin käyttö on lisääntynyt useaan päivään viikossa. Lisäksi hän kertoo käyttäneensä ainakin 3 kk:n ajan päivittäin alpratsolaamia 8–10 mg/vrk. Potilas kertoo miesystäväänsä olleen mustasukkainen, kontrolloiva ja väkivaltainen. Nyt parisuhde päättynyt eroon 2 viikkoa sitten ja tällöin miesystävä pahoinpidellyt potilaan. Potilas kertoo olevansa aivan lopussa ja haluaisi lopettaa päihteiden käytön. Lisäksi hän on huolissaan siitä, pystyykö pitämään etäisyyttä, jos mies ottaa yhteyttä. Potilas kokee omin voimin tilanteesta irtautumisen vaikeaksi ja toivoo apua. Mitä asioita huomioisit potilaan hoitosuunnitelmassa? Keskity potilaan päihteiden käyttöön ja elämäntilanteeseen liittyviin näkökulmiin.

7.5.2021

1. Kannabisvieroituksen lääkkeellisen toteutuksen peruseriaatteet.
2. Olet korvaushoitoklinikan lääkäri. Hoitaja koputtaa huoneesi ovelle ja pyytää sinulta kannanottoa, voidaanko metadonihoidossa olevalle potilaalle antaa päivän korvaushoitolääke ja millä annoksella. Potilas on desorientoitunut ja väsynyt. Hän on edellisenä päivänä jäänyt ilman metadonia. Edellisenä päivänä pikaseulassa on näkynyt amfetamiini ja kannabis. Et ole aiemmin kyseistä potilasta tavannut. Mitä laboratoriokokeita tai muita tutkimuksia tarvitset tilanteessa akuutin päihtymyksen toteamiseen?
3. Alkoholiriippuvuuden psykososiaalisten hoitomenetelmien vaikutus hoidon tehoon.
4. Päihdelääketieteellinen ajoterveyden arviointi; miksi, milloin ja miten?
5. Opioidiriippuvuuden hoidon suunnittelu: kuvaa pääpiirteissään korvaus- ja vieroitushoito-ohjelmien suunnittelua ja siihen liittyviä vaiheita. Miten arvioit potilaan kykyä/mahdollisuuksia vieroitusta opioideiden käytöstä? Kerro myös mitkä tekijät vaikuttavat eri hoito-ohjelmien valintaan.
6. Toimit päihdelääkärinä suomalaisen pikkukaupungin riippuvuusvastaanotolla. Hoitoyksikön päivystykseen saapuu 36-v mies perusterveydenhuollosta ohjattuna. Mies kertoo pitkään jatkuneesta ahdistuneisuudesta ja kroonisesta alaselkävauriosta toivoen lääkehoidon jatkamista ja tehostamista. Edeltävästi perusterveydenhuollon lääkäri oli kertonut potilaalle, ettei voi enää vain uusia hänen reseptejään ja edellyttänyt päihdelääkärin arviota. Vuosia aiemmin psykiatri-

an vastaanotolla diagnosoitu määrittämätön ahdistuneisuushäiriö, hoidoksi määrätty sitalo-
praamia, jota ei sivuvaikutusten takia ollut käyttänyt 2 viikkoa pitempään. Selkäkipua tutkittu
vuosi sitten fysiatrian poliklinikalla, selkärangan magneettikuvauksissa todettu rappeumamuu-
toksia ilman hermojuuriahtaamaan viittaavia muutoksia. Päivystysvastaanotolla oli tullut esille
viikoittainen runsas alkoholinkäyttö ja määrättyissä verikokeissa hemoglobiini 146, leukosyytit
7,2, trombosyytit 187, MCV 105 fl, ALAT 56 U/l, GT 78 U/l, CDT 1,9 %, PEth 0,52 umol/l. Lää-
kityksenä alpratsolaami 1 mg x3, diatsepaami 10 mg x2, oksikodoni (nopeavaikutteinen) 5 mg
x4, tematsepaami 20 mg 1 x1. Potilas tulee vastaanotollesi, ei näkyvästi päihtynyt eikä vieroi-
tusoireinen. Mieliala alavireinen, helposti ärtyvä, ajoittain haastattelussa oppositioon asettuva
ja tuo vahvasti esille lääketarpeensa e.m. lääkkeiden osalta pitäen niitä välttämättöminä.

Kerro pääpiirteissään

- miten lähdet tutkimaan tilannetta?
- millaisia hoitovaihtoehtoja tilanteessa on?
- millaisia peruseriaatteita näihin hoitoihin liittyy?
- millaisia lakeihin pohjautuvia ilmoituksia voit joutua tekemään?

4.9.2020

- Toimit päihdelääketieteen konsulttina. Työterveyslääkäri konsultoi sinua työterveyshuollon po-
tilaasta. Kyseessä on 50-vuotias nainen, joka toimii sairaanhoitajana 3-vuorotyössä vanhusten
hoitolaitoksessa. Työkaverit viestittäneet esimiehelle, että ko. hoitaja on toistamiseen vaikutta-
nut työpaikalla krapulaiselta ja joskus myös tuoksahtanut etyyllille. Esimies on puuttunut tilan-
teeseen puhalluttamalla potilasta (promillet silloin 0.3) ja ohjannut häntä työterveyshuoltoon.
Työterveyslääkäri lähettää potilaan kertaluontoisesti vastaanotollesi päihdelääkärin arviota
varten. Hän toivoo sinulta neuvoja erityisesti siitä, miten moniammatillisen työterveyshuoltoti-
min pitäisi edetä potilaan kanssa. Minkälaisia vaihtoehtoisia interventioita sekä hoito- ja seu-
rantakuvioita voisi tulla kyseeseen? Millaisiin asioihin kiinnität erityisesti huomiota?
- Opioidikorvaushoidossa käytettävien lääkkeiden (metadonin ja buprenorfiinin) somaattiset
haittavaikutukset. Keskity kliinisesti merkittäviin asioihin.
- Alkoholiongelmien arvioinnissa käytettävät laboratoriotestit ja niiden hyödyntäminen kliini-
sessä työssä.
- Motivoiva haastattelu.
Kuvaa keskustelumenetelmän periaatteet ja toteutus ja kerro minkälaisiin potilastapaamisiin se
soveltuu.
- Alaikäisen päihdehäiriöön puuttuminen vastoin nuoren tahtoa.
Nuoren huumevieroitusta ei ole aina mahdollista toteuttaa yhteistyössä. Lastensuojelulaki ja
mielenterveyslaki antavat mahdollisuuden alaikäisen 'pakkohoitoon' tietyin ehdoin. Kuvaa
kummankin lain mukainen menettely vastentahtoiselle/tahdosta riippumattomalle hoidolle
(mm. kuka päättää, mitkä ovat edellytykset, missä päätöksen mukainen apu nuorelle ane-
taan). Voit mieluusti kuvata menettelyt lyhyen case-esimerkin ja oman alueesi palveluverkos-
ton avulla.
- Kannabisvalmisteen määrääminen ja käyttö lääkkeenä
Kannabiksen lääkkeenomainen käyttö on Suomessa tarkoin rajattua. Minkälainen kannabis-
pohjaisten lääkevalmisteiden käyttö on Suomessa laillista ja ohjeiden mukaista? Pohdi vas-
tauksessasi myös sitä mitä lääkekannabiksesta kiinnostuneelle potilaalle tulee kertoa hoidon
hyödyistä ja haitoista/riskeistä.

3.5.2019

- lääkkään henkilön alkoholiongelman tunnistaminen ja varhainen puuttuminen
- Pohdi opioidikorvaushoidon lopettamista silloin, kun se tapahtuu hoitoyksikön aloitteesta
- Päihdeongelmaisen potilaan työkyvyn arviointi
- Suomalaisen sekakäyttäjän profiili: taustatekijät ja käytetyt päihteet
- Päihtyneenä ajavan terveydelliset ja sosiaaliset ongelmat
- Addiktion neurobiologinen tausta

4.5.2018

- Korvikealkoholimyrrytys

2. Tupakoinnista vieroittaminen
3. Päihdeongelmaisen tahdosta riippumaton hoito
4. CIWA-AR-asteikon käyttö alkoholivieroitusoireiden vaikeusasteen ja hoidon tarpeen arvioinnissa. Kuvaile myös asteikon kysymysten sisältö.
5. Suomen C-hepatiittistrategia
6. Case:
Toimit päihdelääkärinä terveyskeskuksessa, pidät siellä vastaanottoa 8t/ vko. Terveyskeskuksessa on myös osa-aikainen psykiatri, kaksi psykiatrista sairaanhoitajaa. Kunnallinen päihdehoitoyksikkö toimii erillään ja sinulla ei ole pääsyä suoraan kyseisen yksikön sairauskertomustietoihin. Päihdehoitoyksikössä päihdesairaanhoitajia, osa-aikainen päihdelääkäri.
Vastaanotollesi tulee ensi kertaa 28v. mies äitinsä kanssa, tulossyynä päihteet ja hoidon tarpeen arvio, hoidon suunnittelu. Merkinnot terveyskeskuksen sairauskertomuksessa niukat, kertaalleen lähetetty MI-menettelyllä psykoosiepäilyn takia sairaalaan.
Potilas on työtön, seurustelee, mutta asuu yksin. Edellisestä parisuhteesta 3-v. poika, jota tapaa säännöllisesti lastensuojelun yksikössä. Vanhempiin ja sisaruksiin välit tiiviit, perheessä ei muilla päihdeongelmia, ei psyykkisiä sairauksia. Enolla skitsofrenia.
Alkoholin ja tupakan käyttöä 12-v. alkaen, tupakka päivittäin 14-v. alkaen ja edelleen, n. 15 sav./vrk. Nykyisin ei humalajuomista. Kannabis 16-v. alkaen, nykyisin 3-4 pv/vko, amfetamiini ja buprenorfiini 17-v. alkaen, aluksi inhaloimalla ja 18-v. alkaen suonensisäisesti. Bentsodiatsepiinien käyttöä satunnaisesti vieroitusoireisiin ja ahdistukseen.
Nyt kertoo iv-käytön päättyneen n. 3 -v. sitten, samoin loppunut tällöin amfetamiinin ja opioidien käyttö, tämän myös äiti vahvistaa.
Amfetamiinin käyttöön liittyen kolmesti psykiatrisessa sairaalahoidossa psykoosin takia, viimeksi n. 3v. sitten ja tällöin sovittu jatkavan sairaalassa aloitettua olantsapiinilääkitystä tois- taiseksi psykoosin uusiutumisen estämiseksi. Tänä aikana paino noussut yli 20 kg ja potilas yhdistää painonnousun olantsapiinilääkitykseen, toivoo siihen muutosta.
Potilas ollut myös opioidikorvaushoidossa kahdesti, mutta jättäytynyt pois hoitoväsymyksen takia, kun oheiskäytön takia ei saanut kotiannoksia.
Lääkitys: Olantsapiini 20 mg iltaisin, lisäksi oksatsepaami 15 mg x2, oksatsepaami aloitettu päihdeyksikössä vieroitusoireisiin ja ahdistukseen noin 1 ½ v. sitten 60 mg:n vrk-annoksella, pudotettu nykyiseen n. 3 kk sitten.
Kliininen tila: Asiallinen, kuulee ääniä jatkuvasti mutta tietää etteivät ne ole todellisia, on ahdistunut, pelko-oireinen. Ei havaittavia päihtymys- tai vieroitusoireita. Ei pistosjälkiä, ylipainoinen. Toive hoitoon pääsystä, ei tarkempia toiveita hoidon sisällöstä. SSRI-lääkitystä ei halua. Pohdiskele tutkimus- ja hoitolinjauksia jatkossa ja perustelee lyhyesti vastauksesi.

5.5.2017

1. Terveystieteellisen huumausainetestausten rooli potilaan hoidossa
 - a) mitä on terveystieteellinen huumausainetestaus
 - b) tulosten tulkinta ja kirjaaminen
 - c) potilaan oikeudet
2. Päihdeongelmaisen krooninen kipu
3. Impulsiivisuus ja päihdeongelmat – kuvaa mahdollisia taustasyitä ja niiden selvittelyä sekä sitä miten huomioit impulsiivisuuden potilaan hoidossa.
4. Ajoterveys ja päihteet. Käsittele vastauksessasi ainakin seuraavia asioita: missä tilanteissa lääkäri joutuu ottamaan kantaa päihteitä käyttävän potilaan ajokykyyn / miten ajoterveyttä arvioidaan ja mitä seikkoja arvioinnissa pitäisi huomioida / ajokielto ja lääkärin ilmoitusvelvollisuus.
5. Muuntohuumeet. Käsittele vastauksessasi ainakin seuraavia asioita: muuntohuumeiden valvonta ja sen kehittyminen, muuntohuumeiden pääluokat, muuntohuumeiden vaikutukset ja haitat.
6. Toimit keskikokoisen kaupungin päihdehuollon lääkärimä. Päihdeklinalle tulee 25-vuotias mies, joka kertoo käyttäneensä huumeita 10 vuoden ajan. Huumeikäyttö alkanut kannabiksel-la, mukaan tulleet pian myös bentsot ja noin 5 vuotta sitten amfetamiini. Ennen amfetamiinin käytön säännöllistymistä ollut alkoholin runsasta käyttöä, ajoittain putkijuomista, sittemmin juominen vähentynyt, melkein loppunut. Kahden viime vuoden aikana käyttöön on tullut pikku-

hiljaa säännöllistyvä buprenorfiinin käyttö, se pistämällä 1-4 mg/vrk. Potilas on muuttanut toiselta paikkakunnalta pari kuukautta sitten, siellä ollut A-klinikalla avohoidossa, mutta ei laitoshoidoja lukuun ottamatta kahta alkokatkoa 18–20-vuotiaana. Asuu yksin, ei lapsia, ei vakiintunutta parisuhdetta, ei psykoositautilia eikä vaikeaa masennusta, suorittanut peruskoulun ja sen jälkeen rakennusalan perustutkinnon.

Esitä tiivistetysti, miten lähdet potilaan tilannetta tutkimaan ja millaisia vaihtoehtoisia hoitopolkuja on olemassa. Hahmottele asiaa noin 1-2 vuoden päähän.

4.5.2016

1. Päihdeäitien tahdosta riippumattomasta hoidosta on keskusteltu useiden vuosien ajan. Viimeksi alkuvuodesta 2014 lakialoitteen valmistelu lopetettiin silloisen vastuuministerin aloitteesta.
Kuvaile odottavien suomalaisäitien päihdeongelmia ja pohdi perusteita päihdeäitien tahdosta riippumattomalle hoidolle ja sitä vastaan.
2. Päihdeongelmaisen lyhyt- ja pitkäaikainen työkyvyttömyys; toteaminen ja perusteet
3. Tapaus: Vastaanotollasi kunnalliselle päihdekllinikalla on 46-vuotias mies, joka on menettänyt työpaikkansa reilu puoli vuotta sitten yt-neuvotteluiden seurauksena. Irtisanomisen jälkeen mies on juonut rankasti, tiedossasi on, että juomismäärät olleet n. 15-20 annosta 3-4 päivänä viikossa irtisanomisesta lähtien. Tullut asumusero. Potilaalla on 14- ja 19-vuotiaat lapset. Pikkuhiljaa ilmaantunut univaikeuksia, potilas on ollut poikkeuksellisen kireä ja on puhunut puolisolleen hirttäytymisestä. Nyt vastaanotolla potilas on selvin päin, antaa selvästi alavireisen vaikutelman. Mitä pitää huomioida potilaan haastattelussa ja tutkimisessa? Laadi myös alustava hoitosuunnitelma.
4. Opioidivieroituksen kliininen toteutus
5. Disulfiraami alkoholiriippuvuuden hoidossa
6. Metadonin edut ja haitat korvaushoidossa

6.5.2015

1. Luettele argumentteja puolesta ja vastaan sille, että päihdepalvelut sijoittuvat edelleen monissa maissa ns. sosiaalisektorille.
2. Onko olemassa päihteiden viihdekäyttöä ja miten erottelet se päihderiippuvuudesta? Käytä esimerkkejä.
3. Selitä motivoivan haastattelun keskeiset periaatteet ja todennäköiset vaikuttavuusmekanismit, ja kuvaa sen käyttöä nuoren päihdeongelman hoidossa
4. Nalmefeeni alkoholiriippuvuuden hoidossa: farmakologia, käyttöaihe ja hoidon toteutus.
5. Millaiset tekijät ennustavat päihteisiin liittyvien kognitiivisten häiriöiden heikkoa palautumista?
6. Ambulanssi tuo 20-vuotiaan miehen päivystyspoliklinikalle tajuttomuuden takia. Potilas alkaa heräillä ppkl:lle saapuessa. Neurologisessa statuksessa ei havaita erikoista. Otetuissa laboratoriotesteissä elektrolyytit, kreatiniini, sokeri, CRP ovat normaalit, huumeeseula virtsasta puhtas. Perusveren kuvassa leukosyytit hiukan koholla. Ei lämpöä. Tajunnanhäiriö ei uusiudu 6 tunnin seurannassa.
Mitä vaihtoehtoja on punnittava?

9.5.2014

1. Lääkkeiden päihdekäyttö; yleisesti päihteenä käytettävät lääkkeet sekä päihdekäytön ehkäisyn periaatteet
2. Potilaan tavoitteiden ja muutoksen vaiheen (Prochaska ja DiClemente) mukainen hoidon suunnittelu
3. Potilastapaus
Toimit lääkärinä keskikokoisen kaupungin päihdepalvelussa ja vastaat katkaisuhoidon osastosta sekä osittain A-klinikan avohoidosta. Katkaisuhoidon osastolle hakeutuu tuotannollisista syistä työttömäksi 3 vuotta sitten jäänyt 40-vuotias autonkuljettaja 2-3 viikkoa jatkuneen juomaputken jälkeen. Alkometri 0,5 promillea. Edelliseen kerran hän oli ollut katkaisuhoidossa kuukausi aiemmin ja ensimmäisen kerran hieman yli vuosi sitten. Juominen oli runsastunut ensimmäisen työttömyysvuoden aikana. Edellisen katkaisuhoidon yhteydessä hän oli saanut epileptisen kouristuskohtauksen, joka oli lauennut diatsepaamirektiolla. Delirium-oireita ei ole koskaan ol-

lut. Alaikäisenä hänellä oli ollut lyhyen aikaa säännöllistä amfetamiinin ja kannabiksen käyttöä, mutta päästyään töihin sekä avioiduttuaan oli huumeiden käyttö jäänyt. Nuorena aikuisena hepatiittikokeet olivat olleet puhtaat. Viime kesänä oli kuitenkin ollut muutama amfetamiinin suonensisäinen käyttökerta, humalassa. Ensimmäisestä avioliitostaan on yksi täysi-ikäinen lapsi ja uudella puolisollla kaksi alakouluikäistä lasta aiemmasta parisuhteesta. Miehen puoliso on potilaanasi A-klinikalla työpaikaltaan hoitoonohjattuna (alkoholiriippuvuus), tässä yhteydessä ilmi on tullut perheväkivaltaa, mies pahoinpidellyt humalassa. Potilaan avohoidon käynnistymistä on haitannut hänen A-klinikan päivystyskäynneillä esiin tullut aggressiotaipumus ja sanallinen uhkaava käytös päihtyneenä (uhkailua ampumisella). Nyt hän on kuitenkin rauhallinen ja orientoitunut.

- Miten toimit? Hoidon periaatteet? Muut toimenpiteet?

4. Krooninen pankreatiitti ja sen konservatiivinen hoito
5. Päihdeongelmaisen ajoterveysvaatimukset
6. Antabuksen käyttö alkoholiriippuvuuden hoidossa

3.5.2013

1. Alkoholistin tavallisimmat neurologiset oireet ja näihin liittyvä toimintakyvyn arviointi
2. Pikkuaivojen vaurioituminen ja sen osoittaminen alkoholistilla
3. Päihdeongelmaisen työkyvyn arvioinnin pääperiaatteet
4. Lait ja viranomaisohjeet koskien ajokyyarviota
5. Työskentelet avohoidossa päihdepoliklinikalla. Potilaanasi on monipäihderiippuvainen 27-vuotias nainen, joka kertoo olevansa raskaana. Hän asuu iv-huumeita käyttävän miesystävän kanssa, joka ei ole hoidon piirissä. Potilaallasi ei ole aiempia raskauksia. Hänellä on viime aikoina huumeeseuloissa toistuvasti todettu buprenorfiini, bentsodiatsepiinit ja amfetamiini positiivisina. Hän tupakoi askin savukkeita päivässä. Potilastietojärjestelmästä selviää, että potilaallasi on myös C-hepatiitti. Hänellä ei ole säännöllistä lääkehoitoa, eikä psykiatrisia hoitoja. Mitä tutkit, miten hoidat ja toimit potilaasi suhteen?
6. Alkoholin riskikäyttäjä

4.5.2012

1. Rattijuopumukseen syyllystyneen henkilön ajoterveyden arviointi - Lainsäädäntö ja viranomaisohjeet (keskeiset asiat) - Arvioinnin sisältö ja työkalut
2. MDPV
3. Vastaanotollesi saapuu kuusi vuotta metadonikorvaushoidossa ollut mieshenkilö. Potilas on kiinnittynyt korvaushoitoonsa suhteellisen hyvin, tosin huumeeseulojen perusteella hän oheiskäyttää jatkuvasti bentsodiatsepiineja ja satunnaisesti amfetamiiniakin. Potilaasi on huolissaan "mieskunnostaan". Hän on nimittäin kuullut kavereiltaan, että metadoni heikentää testosteronituotantoa ja sitä kautta sekä potenssia että lihaksistoa. Hän harrastaa aktiivisesti voimannostoa ja on silmiinpistävä lihaksikas. Miten selvittelet tätä tilannetta?
4. Haittoja vähentävä näkökulma päihdehoidossa
5. Disulfiraami alkoholiriippuvuuden hoidossa
6. Kannabis ja psykoosi

6.5.2011

1. Nikotiiniriippuvuus: etiologia ja hoito
2. Pregabaliini päihdekäytössä
3. Stimulanttiriippuvuuden lääkehoito
4. Alkoholideliriumin hoito
5. Alkoholin suurkulutuksen tunnistaminen yleislääkärin vastaanotolla
6. Päihteet ja infektio-ongelmat

19.11.2010

1. Akuuttiin alkoholinkäyttöön liittyvä muistihäiriö, blackout
2. Alkoholistin työkyvyn arviointi
3. Alkoholipolyneuropatia

4. Kannabis Suomessa (alkuperä, käytön laajuus, akuutit ja krooniset oireet, vieroitusoireet ja terveyshaitat). Huom! Kysymykseen ei sisälly hoitoa!
5. Opioidien päihdekäyttö tämän päivän Suomessa: Miten suhtaudut nuorten ja alaikäisten korvaushoitoon?
6. ADHD ja päihteet

10.5.2010

1. Vastaanotollesi saapuu 45-vuotias mies, jolla on takanaan kahden viikon ryyppykierre. Koulutukseltaan hän on insinööri. On tehnyt 20 vuoden työuran erään kaupungin teknisessä virastossa. Työsuhde purettu, kun oli ilmoittamatta töistä poissa toistuvasti. Vaimo oli jättänyt ja menettänyt samassa yhteydessä asuntonsa. Hän on ollut juuri katkaisuhoidossa ja katkaisuhoido on onnistunut. Potilas pelkää aikaisemman kokemuksensa perusteella retkahtavansa pian uudestaan, varsinkin kun kaikki elämässä kiinni pitävät rakenteet ovat juuri romahtaneet. Miten toimit?
2. Miten diagnosoit bentsodiatsepiiniriippuvuuden?
3. Lääkkeetön terapeuttinen yhteisöhoito:
 - miten ohjelma toimii
 - millaisille potilaille suosittelit hoito-ohjelmaa?
 - miten valmennat potilaan yhteisöhoitoon?
4. Luettele mitä kliinisiä oireita ja löydöksiä kokaiinin käyttö aiheuttaa ja minkälaisiin sairauksiin sen käyttö voi johtaa.
5. Kerro miten alkoholi vaikuttaa sydämen toimintaan ja sydänsairauksien esiintyvyyteen. Erittele tilapäisen käytön vaikutukset pitkään jatkuneen runsaan käytön vaikutuksista ja kerro lopuksi prosenttilukuna arviosi siitä kuinka usein sydänperäinen kuolema voisi olla alkoholinkäytön aiheuttama.
6. Kerro mitä tiedät alkoholiriippuvuuden neurofarmakologiasta (=kemiallisesta riippuvuudesta, eli alkoholin aiheuttamista muutoksista aivoissa, jotka johtavat pakonomaiseen alkoholin käyttöön.)

8.5.2009

1. Tärkeimmät kliinisessä käytössä olevat alkoholin suurkulutusta mittaavat laboratoriotestit (sensitiivisyys, spesifisyys, virhelähteet)
2. Yleisimmät päihdemyrkytykset ja niiden hoito
3. Opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoidot
4. Kyselylomakkeiden käyttö päihdeongelmien seulonnassa eri potilasryhmillä (ikä, sukupuoli)
5. Motivoiva haastattelu
6. Nuorten päihdehäiriöiden hoitoon soveltuvat perhekeskeiset integroidut hoitomallit

9.5.2008

1. Nuorten päihdehäiriöt
2. Kannabis ja psykiatriset häiriöt
3. Päihtyneen henkilön akuuttihoito
4. Tiiamiinin puutos alkoholisteilla
5. Alkoholin käyttö ja eläkevakuutus
6. Alkoholideliriumin hoito

4.5.2007

1. Miten alkoholin aineenvaihdunta ja sitä säätelevät geneettiset ominaisuudet vaikuttavat alkoholin käyttöön?
2. Mitä ovat pikkuaivojen atrofiaa ja maksavaurioon liittyvään enkefalopatiaa sairastavan alkoholistin tyypilliset kliiniset ja radiologiset löydökset?
3. Miten B1 vitamiinin (tiamiini) puutostila kehittyy alkoholistille **(a)** ja mitä tauteja **(b)** se voi aiheuttaa? Miten puutostilan kehittyminen voidaan estää **(c)** ja miten puutostilaan liittyvän sairauden puhkeaminen voidaan estää **(d)**?
4. Opioidiriippuvuus ja bentsodiatsepiinit

5. Työskentelet päihdelääketieteen erityispätevyuden omaavana lääkärinä terveyskeskuksessa, jonka väestöpohja on n. 15 000 asukasta. Terveyskeskuksessa on väestövastuujärjestelmä ja vuodeosasto. Lähimpään keskussairaalaan ja A-klinikalle on 70 km. Terveyskeskuksessa on päätetty toteuttaa omin voimin alkoholiriippuvaisten katkaisuhoidon. Sinun tehtäväksesi annetaan toiminnan organisointi. Tiedät, että henkilökunta on vastustanut voimakkaasti muutosta.
- Miten porrastat hoidon?
 - Millainen on hoidon sisältö vaikeusasteiltaan erilaisissa tilanteissa?
 - Miten motivoit henkilökunnan?
6. Rattijuoppojen arviointi **a)** säädökset **b)** käytäntö **c)** toiminnan kritiikki

5.5.2006

- Huumetestit **a)** menetelmät **b)** merkitys, luotettavuus ja ongelmat **c)** lainsäädäntö
- Toimit kunnan sosiaali- ja terveyslautakunnan asiantuntijajäsenenä. Sinua pyydetään tekemään kunnan päihdehoitojärjestelmän laatua koskeva selvitys. Mihin kysymyksiin kiinnität huomiota ja miksi (perustelut)
- Käypä hoito -suosituksen mukainen vieroitushoito **a)** alkoholiriippuvuus **b)** kannabisriippuvuus **c)** amfetamiiniriippuvuus **d)** opioidiriippuvuus
- Syrjäytyneen alkoholistin työkyvyn ja kuntoutuksen arviointi
- Alkoholin suurkuluttaja liikenteessä: lääkärin ilmoitusvelvollisuus ajokorttiviranomaiselle
- Päihteiden käyttö ja kognitiivinen kyky

13.5.2005

- Naltreksoni alkoholiongelmien hoidossa: vaikutusmekanismi, annostelu, vasta-aiheet, sivuvaikutukset, vaikuttavuus
- Perhe- ja verkostoterapia alkoholiongelmaisen hoidossa: terapian erityispiirteet ja käypä hoito -suositukset
- Toimit ison kaupungin A-klinikan lääkärinä. Terveyskeskuslääkäri konsultoi puhelimitse: Kyseessä 55-vuotias alkoholiriippuvainen potilas, akateemisesti koulutettu, 10 vuotta sitten ollut työterveyshuollon ohjaamana sosiaalisairaalassa, pian se jälkeen irtisanoutunut kunnan virasta ja ryhtynyt itsenäiseksi oman alansa konsultiksi. Vuosien myötä harvakseltaan uusintunut uni- lääke- ja bentsodiatsepiinireseptejä ”ilmeisesti avokatkotarkoituksessa”, ajoittain myös masennuslääkkeitä psykiatrin määräämänä. Parin viime vuoden aikana tihentyviä ryyppykausia, ollut kerran A-klinikan katkaisuhoidoasemalla, tuotu kolme kertaa terveyskeskuspäivystykseen kaatumisen ja ihovammojen vuoksi, ilmeisesti olleet epileptisiä kohtauksia. Viimeisen päivystyskäynnin yhteydessä käynyt ilmi, että potilaalla bentsodiatsepiinireseptejä myös kahdelta yksityislääkäriltä. Potilas puhunut eläketoiveistaan. Päivystävä lääkäri ottanut puheeksi sekä lääkkeiden määräämisen apteekkisopimuksella että ajokelpoisuuden ja varannut ajan päivävastaanotolle. Potilas jättänyt tulematta vastaanotolle, ei vastaa puhelimeen. Mitä vastaat terveyskeskuslääkärille, mitä toimenpiteitä ehdotat ja millä perusteilla?
- Bentsodiatsepiiniriippuvuus ja sen hoito
- Korvikealkoholimyrkytyksen diagnostiikka ja hoito
- Opioidiriippuvuuden korvaushoidon lainmukaiset edellytykset ja toteuttamispaikat

12.11.2004

- Päihdepotilaan tahdosta riippumaton hoito
- Olet ainoa päihdelääketieteen erityispätevyuden omaava lääkäri terveyskeskuksessasi. Sinun toivotaan järjestävän kollegoillesi koulutuksen liittyen lääkärin ilmoitusvelvollisuuteen päihdepotilaiden ajokyykyasiassa a) Millaisen koulutuksen järjestät b) Mikä on koulutuksen keskeinen sisältö
- Nainen ja päihteet a) Käyttöön liittyvät erityispiirteet b) Alkoholimetabolia c) Vaurioalttius
- Rauhoittavien ja unilääkkeiden aiheuttaman riippuvuuden hoito
- Alkoholi ja epilepsia
- 50-vuotias alkoholisoitunut mies tuodaan sairaalan päivystykseen pahoinpitelyn vuoksi. Hänen yleistilansa on hyvä, hän keskustelee asiallisesti ja kykenee kävelemään tuetta, mutta hänellä on runsaasti mustelmia ja oikean käden nosto on vaikeutunut, mikä herättää epäilyn olkapään vammasta. Suoritettussa kuvauksessa ei kuitenkaan löydy murtumaa, lukuunottamatta hyvä-

asentoista nenämurtumaa. Pään tietokonekuvauksessa ei näy kallon sisäistä vuotoa eikä aivoruhjevammaa. Tutkittavan verenpaine ja pulssi ovat normaalit, eikä hän ole tällä hetkellä alkoholien vaikutuksen alaisena, vaikkakin hän kertoo juoneensa edeltävin kahden viikon aikana hyvin runsaasti olutta (10-15 pulloa päivittäin), viimeksi eilen. Rutiinisti otetuissa laboratoriotestauksissa paljastuu, että seerumin kalium on 2.1 ja natrium 110 mmol/l. Miten toimit sairaalan päivystävänä lääkärinä?

7.5.2004

1. Päihdeongelman nuoren tahdosta riippumaton hoito – lainsäädäntö ja sen soveltaminen
2. Esittele AUDIT (Alcohol Use Disorders Identification Test), sen pääpiirteet ja käyttökelpoisuus
3. Päihderiippuvuus ja ajokyky, arvioinnin pääperiaatteet
4. Nikotiiniriippuvuuden hoito
5. Kannabis ja psyykinen terveys
6. Raskaana olevan opioidiriippuvaisen hoito

12.9.2003

1. Alkoholin suurkulutuksen tunnistaminen vastaanotolla
2. Alkoholin suurkulutukseen liittyvät kognitiiviset häiriöt ja niiden tutkiminen
3. Hermoston toleranssi
4. Alkoholimyoopia
5. Opioidiriippuvuuden hoito
6. Amfetamiinimyrkytyksen oireet ja hoito

9.5.2003

1. Anamneesin, kyselylomakkeiden ja laboratoriotestien merkitys ja virhelähteet alkoholiongelman varhaistoteamisessa, hoidossa ja päätöksenteossa (esim. ajokorttitodistus tai päätös eläke-etuudesta).
2. Kriittinen katsaus: Lääkkeet alkoholismien hoidossa: katkaisuhoidon, retkahduksen esto ja juomahimon hillitseminen.
3. "Myllyhoidon" perusteet, toteutus ja tieteellinen näyttö sen mahdollisesta tehosta?
4. Amfetamiinipsykoosin diagnostiikka ja hoito
Kysymykset 5 ja 6:
Toimit A-klinikan lääkärinä, jonka katkaisuhoidon osastolle saapuu 30-vuotias mies. Hänen alkoholinkäyttönsä alkoi 12-vuotiaana, kannabis 14-vuotiaana, amfetamiini 17-vuotiaana ja poltettava heroini 21-vuotiaana. Tämän jälkeen seurasi 4-6 vuotta kestänyt heroinin käyttö suonen sisäisesti, joka muutama vuosi sitten vaihtui Subutexiksi. Tällä hetkellä Subutexiä menee 4-8mg i.v. päivittäin. Lisäksi potilas käyttää ajoittain amfetamiinia muutaman päivän jaksoissa. Runko kuukausi sitten hän on vapautunut vankilasta ja retkahti melko pian opiaatteihin, joiden käyttö vankilassakaan ei ollut kokonaan poissa. Hän hankkii toimeentulonsa varastamalla ja huumeita myymällä. Hän haluaa päästä opiaateista eroon nukutushoidon avulla.
5. Mihin niin sanottu nukutushoito perustuu, miten se toteutetaan ja mikä on sen teho ja riskit?
6. Mitkä seikat ovat oleellisia potilaan psykososiaalisessa ja somaattisessa tutkimisessä? Mikä on lyhyt opiaattivieroitusmittari, päihderiippuvuuden vakavuuden arviointiasteikko, EuropASI? Mikä on hoitosuunnitelmasi ja sen perustelut seuraavan kuukauden ja seuraavan vuoden ajaksi - ideaali malli?

27.9.2002

1. AUDIT (Alcohol Use Disorders Identification Test) - sisältö, teho ja merkitys.
2. Naltreksonin vaikutusmekanismi ja käyttötavat alkoholiriippuvuuden hoidossa.
3. Päihdeongelman äidin ja vauvan vuorovaikutus ja siihen vaikuttaminen hoitotoimilla.
4. Huumeriippuvuuden korvaus- ja ylläpitohoitoja säätelevä lainsäädäntö Suomessa.
5. Tupakointi Alzheimerin taudin riskitekijänä.
6. Päivystät terveystieteiden osastolla lomailevan erikoislääkärin terveydenhoitajavaimo soittaa ja kertoo miehensä juovan kolmatta päivää. Nukuttuaan nyt muutaman tunnin mies on herännyt tokkuraisena ja pyrkii karkaamaan kyläpaikasta paikalliseen ravintolaan jatkamaan juomistaan. Vaimo kertoo miehen mahdollisesti ottaneen jotain rauhoittavia lääkkeitä.

tä ja herättyään kompuroineen portaikossa. Vaimo pyytää sinua soittamaan apteekkiin jotakin rauhoittavaa lääkettä saadakseen miehensä nukahtamaan. Miten toimit?

21.9.2000

1. Amfetamiinipsykoosi; tunnistaminen, erotusdiagnostiikka, komorbiditeetti, hoito ja kuntoutus
2. Haittojen ehkäisy (harm reduction)
3. Ekstaasi
4. Kliininen päihdetutkimus
5. Nuorten huumeongelman laajuus ja trendit Suomessa viimeisten 20 vuoden aikana
6. Alkoholin suurkuluttajan liikennekelpoisuuden arviointi
7. Alaikäisen päihderiippuvaisen tahdosta riippumaton hoito; lainsäädäntö ja indikaatiot
8. Alkoholin vaikutukset sikiöön